

CONSILIUL NAȚIONAL PENTRU COMBATerea DISCRIMINĂRII
Autoritate de stat autonomă

Operator de date cu caracter personal nr. 11375

HOTĂRÂREA NR. 75
din 27.01.2016

Dosar nr: 263/2015

Petiția nr: 2836/23.04.2015

Petent:prin apărător ales, avocat.....,

Reclamat: Societatea Română de Televiziune,,

Obiect: neîncheierea unui contract de muncă, neremunerarea pentru munca prestată, manifestări și afirmații jignitoare la adresa etniei petentei

I. Numele, domiciliul sau reședința părților

I.1. Numele, domiciliul sau reședința petenților

1.1 prin apărător ales, avocat cu sediul în București

I.2. Numele, domiciliul sau reședința părții reclamate

2.1. Societatea Română de Televiziune prin reprezentant cu sediul în București, Calea Dorobanților, nr. 191, sector 1

2.2. cu sediul în București

2.3. S C cu sediul în București,

II. Obiectul sesizării și descrierea presupusei fapte de discriminare

Petenta susține că nu i s-a încheiat un contract de muncă pentru perioada lucrată, faptul că a existat un comportament neadecvat vis-à-vis de colegii săi, precum și afirmații jignitoare la adresa etniei sale.

III. Procedura de citare

3.1. Petenta a fost citată prin adresa înregistrată sub nr. 2836/26.05.2015, iar prin adresa nr. 3628 din 26.05.2015 a fost citată Societatea Română de Televiziune prin reprezentant, pentru termenul de 09.06.2015. Prin citație, petentei i-a fost invocată excepția de necompetență materială conform dispozițiilor art. 29 din Procedura Interna de soluționare a petițiilor și sesizărilor, publicată în M.O. nr. 348 din 06.mai 2008, pentru neîncheierea unui contract de muncă, precum și neremunerarea pentru munca prestată.

3.2. La termenul de audieri din data de 09.06.2015, părțile au fost prezente. Petenta a introdus în cauză ca și părți reclamate pe doamna și domnul S C. Părțile au fost citate pentru data de 28.07.2015. Doamna și domnulau solicitat un nou termen, titularul de dosar a acordat un nou termen de audieri pentru data de 08.09.2015. Părțile au fost citate prin adresa 5173 din 31.07.2015, la audieri domnulfiind lipsă.

Procedura de citare legal îndeplinită.

IV. Susținerile părților

4.1. Susținerile petentei

4.1.1. Petenta susține că a prezentat în perioada ianuarie – februarie a anului 2015, șase ediții ale emisiunii *“Fără etichetă”* difuzată de postul de televiziune TVR1, emisiune săptămânală de tip magazin care se adresa minorității rome.

În decembrie 2014 dl. i-a propus să lucreze ca moderatoare, inclusiv din prisma apartenenței la etnia romă în cadrul unui proiect al televiziunii, proiect care s-a concretizat prin emisiunea mai sus menționată, care a înlocuit emisiunea anterioară care se adresa etniei rome.

4.1.2. Petenta își exprimă nemulțumirea cu privire la faptul că nu a fost respectat art. nr. 16 alin.1 și 3 din codul muncii, precum și plata unui salariu potrivit art. 159 alin.1 și 2 din Codul muncii. Petenta susține că i-a fost refuzată încheierea unui contract de muncă, iar pe întreaga perioadă în care a lucrat ca prezentatoare a emisiunii *“Fără etichetă”*, nu a fost remunerată nici măcar o dată.

Petenta mai susține că încă de la începutul colaborării a resimțit o atitudine ostilă din partea producătoarei emisiunii, doamna care i-a interzis să își afirme public în cadrul emisiunii identitatea romă și care la un moment dat fiind nemulțumită de reacția petentei la anumite indicații oferite, s-a manifestat chiar agresiv și amenințător.

Această atitudine a degenerat ulterior, ajungându-se la jignirea directă a petentei cu privire la etnia din care face parte, totul culminând cu folosirea expresiei *“simbolul rahatului”* și refuzul expres al doamnei de a semna contractul în baza căruia urma să fie remunerată pentru munca prestată. Petenta susține că resimțea permanent starea de inferioritate în care era pusă.

4.1.3. Petenta arată că un coleg care s-a aflat în studioul televiziunii, cu ocazia filmării celei de-a doua ediții a emisiunii *“Fără etichetă”*, a asistat la discuțiile purtate în cabina de producție, petenta aflându-se în platoul de filmare.

Potrivit relatărilor colegului termenul folosit în studio a fost permanent acela de *“țigan”* și nu de *“rom”*. În timp ce în platou petenta discuta cu invitatul, ceilalți membri ai echipei emisiunii schimbau comentarii de genul *“i-auzi la asta, a trimis-o mă-sa la școală”, “ia întreab-o M de ce a dat-o la școală?”, “ia uite ce le merge gura la țiganci”, “ia uite țiganca, e deșteaptă, vorbește bine, de unde vine asta, mă”*

4.1.4. O altă situație similară i-a fost relatată petentei de către un alt coleg O MV, care a asistat la discuții purtate în lipsa petentei în cadrul cărora se făcea referire la etnia romă prin stereotipuri de genul *“nu vor să învețe”, “este în AND-ul lor”*.

Petenta susține că producătoarea emisiunii o consideră *“simbolul rahatului”*, ceea ce reprezintă un mesaj de maximă duritate, fiind susceptibil de a fi interpretat exclusiv ca un mesaj de ură, iar susținerile chiar și la un pretins nivel metaforic de tipul *“nu vor să învețe sau că “e în AND-ul lor”, nu pot fi considerate ca fiind o simplă exercitare a dreptului la libera exprimare.*

4.1.5. Petenta consideră că în situația de față calitatea de șef de producție are rol agravant în ceea ce privește fapta săvârșită, prin raportare faptul că doamna are atribuții de conducere și opinia sa are o mare influență asupra persoanelor ce îi sunt subordonate din punct de vedere ierarhic. Mai mult, contextul profesional în care s-a produs fapta este foarte important, deoarece s-a produs în cadrul realizării unei emisiuni destinate tocmai etniei rome.

4.1.6. Totodată, petenta susține ca element agravant forma în care actele de discriminare s-au concretizat, respectiv menținerea ca angajat fără forme legale timp de două luni și neremunerarea pentru munca prestată.

Petenta susține că din cauza insistențelor de a i se încheia un contract de muncă au dus la concedierea sa.

4.1.7. Petenta depune în anexă două declarații de martori și un cu discuțiile purtate de petentă cu reprezentanții TVR. La audieri, petenta a depus concluziile comisiei de etică și arbitraj din ședințele din data de 18, 25 martie și 6, 30 aprilie 2015, și au fost înregistrate la CNCD sub nr. 3984/09.06.2015..

În susținerea celor sesizate de petentă prin adresa nr. **nr. 4024 din 10.06.2015** Centrul de Acțiune pentru Egalitate și Drepturile Omului (ACTEDO și ECPI- în calitate de organizații) au înaintat un memoriu în sprijinul petentei.

Prin adresa **nr. 2888 din 27.04.2015** Comisia pentru drepturile omului, culte și problemele minorităților naționale a remis sesizarea Asociației E-Romnja. Tot în sprijinul petentei vine și ECPI- Euroregional Center for Public Initiatives prin adresa **nr. 3948 din 08.06.2015**, cu o scrisoare de intervenție.

Prin adresa **nr. 4437 din 26.06.2015** petenta a înaintat o adresă prin care își dă acordul ca doamna, președinte al asociației E-ROMANJA care promovează drepturile femeilor rome, să participe la audieri.

De asemenea, Comisia pentru egalitatea de șanse pentru femei și bărbați prin adresa **nr. 2612 din 10.04.2015**, a remis Consiliului scrisoarea deschisă de protest înaintată de organizațiile neguvernamentale cu privire la modul în care a fost tratată petenta în cadrul TVR de către echipa de producție (semnată doar de dna, președinte al asociației E-ROMANJA).

4.2. Declarația martorului CȘ

“Subsemnatul m-am aflat în studioul TVR în data de 21.01.2015, cu ocazia filmării celei de-a doua ediții a emisiunii "Fără etichetă", însoțind-o pe doamna, invitata în cadrul emisiunii, în calitatea sa de doctor în studii de gen și militantă feministă de etnie roma.

Cu aceasta ocazie am putut constata personal și direct modul în care persoanele implicate în producția emisiunii respective manifestă o atitudine rasistă la adresa persoanelor de etnie romă.

Consider că este deosebit de relevant faptul că de la prima secundă a filmării emisiunii și până la ultimul cadru realizat, termenul folosit în studio, cu referire directă la persoanele ce aparțin etniei rome, a fost cel de "țigan" și nu cel de "rom".

Persoanele pe care le-am putut observa și auzi interacționând în mod direct erau doamna, producătoarea emisiunii, care asista la realizarea acesteia oferind anumite indicații, și doamna, regizorul de platou, persoana care utiliza microfonul prin intermediul căruia se comunicau diverse indicații și obiecțiunilor moderatoarei aflate în platoul emisiunii, cu privire la activitatea acesteia, și care efectiv intervenea prin casca în discuția pe care aceasta o purta cu invitata la fiecare fraza a acestora.

De asemenea imi amintesc de prezenta în platou a unui domn, ce nu s-a prezentat, dar care s-a făcut remarcat ironizând-o pe producătoarea prin prisma realizării unei emisiuni "de minorități".

Emisiunea a debutat prin apariția pe prompter a unor informații pentru prezentatoarea M D, iar în studio doamna regizor, a început să adreseze în casca întrebări fără substanță, legate de tendințele romilor de a nu munci și a întreprinde diverse activități ilegale. Menționez faptul că producătorul și regizorul de platou vorbeau în casca

moderatoarei alternativ sau câteodată una peste cealaltă, contrazicându-se de câteva ori.

Inițial, moderatoarea,, s-a conformat indicațiilor primite și a adresat invitatei câteva din întrebările solicitate din studio prin intermediul căștii, discuția fiind astfel destul de simplistă și stânjenitoare pentru o invitată cu un doctorat în egalitate de gen și o prezentatoare cu experiența în...cu titlu de expemplu, redau câteva comentarii pe care doamnele le-au făcut observând discuția din platoul, emisiunii: "i-auzi la astea! A trimis-o mă-sa la școală!", "ia întreab-o,, de ce a dat-o la școală?", "la uite! Ce le merge gura la țigănci".

În mod surprinzător însă, regizorul nu s-a putut abține și fiind nemulțumit de prestația moderatoarei, câteva momente mai târziu, i-a urlat în casca "Urcă-te pe ea, nu o mai lăsa să vorbească atât, ești absentă", remarcând apoi cu privire la invitata din platou "ia uite țiganka! E deșteaptă, vorbește bine, de unde vine asta mă?".

Atât modul de manifestare cât și întreaga atitudine a echipei din studio mi-a lăsat impresia clară a unor oameni cu păreri preconceptuate negative la adresa persoanelor ce aparțin etniei rome, de care nu puteau, face abstracție indiferent de caracterul și de modul de desfășurare al discuțiilor dintre invitat și moderator, și care nu aveau, niciun fel de toleranță cu privire la această categorie de persoane.

În finalul emisiunii producătorul,, fără să realizeze gravitatea limbajului folosit și a atitudinii promovate în studio față de întreaga etnie romă, încercând într-un fel să scuze limbajul folosit, a afirmat: Asa se vorbește la noi, aici, în studio."

4.3. Declarația martorului

"La data de 25.02.2015, am participat la înregistrarea emisiunii "Fără etichetă", difuzată de postul TVR, în calitate de invitat al moderatorului,

O doamnă, al cărui nume nu l-am reținut și care s-a prezentat a fi unul din producătorii emisiunii, m-a preluat de la poarta instituției și m-a condus în studioul numărul 4, unde, așteptând să particip la realizarea celei de a doua părți a emisiunii, am discutat cu dansa, în timp ce moderatorul și un alt invitat au înregistrat prima parte.

În timpul pe care l-am petrecut împreună, discutând despre conținutul emisiunii și formatul acesteia, am putut remarca atitudinea plină de stereotipuri a respectivei doamne cu privire la persoanele de etnie romă.

Aceasta a folosit în cadrul dialogului purtat mai multe expresii jignitoare cu tenta rasistă, dintre care am reținut următoarele: "oamenii ăștia nu vor să învețe", "este în ADN-ul lor", "țigani nici să muncească nu vor".

La un moment dat, o altă doamnă prezenta în studio, numita, a apostrofat-o pe moderatoare pentru că nu a folosit expresia "vă rog frumos", ocazie cu care am întrebat-o cum de au decis să o angajeze pe doamna, iar răspunsul acesteia a fost ca decizia nu i-a aparținut, adăugând ca moderatoarea este "o fată pe care cine știe cine o ține în brațe".

Întrebând-o dacă vorbește cumva din experiență, având în vedere că pare ca are vechime în TVR, aceasta mi-a răspuns ca aceasta este adevărul, ca "în cei peste 30 de ani de cariera în TVR m-am întâlnit cu multe astfel de situații".

Trebuie să menționez faptul că am auzit de nenumărate ori persoane în studio folosind termenul "țigan" cu referire la persoanele de etnie romă, iar modul de exprimare acestor persoane față de subiectul emisiunii era unul cras și

depreciativ, afirmându-se chiar că "oricum nu-i pasă nimănui" și că "cine se uită nu înțelege chiar dacă ar vrea".

Pot susține că impresia lăsată de experiența mai sus relatată a fost una a existenței unei atmosfere și a unei atitudini de profundă discriminare la adresa etnicilor romi, din partea celorlalți angajați ai TVR, participanți la realizarea emisiunii".

4.4. Susținerile Televiziunii Române, prin președinte

4.4.1. Prin adresa nr. 5713 din 07.09.2015, reclamata a **invocat excepția de necompetență materială** conform dispozițiilor art. 29 din Procedura Interna de soluționare a petițiilor și sesizărilor, publicată în M.O. nr. 348 din 06 mai 2008, în ceea ce privește faptul că nu i s-a încheiat un contract de muncă pe motiv că în cadrul televiziunii sunt nenumărați colaboratori care contribuie la realizarea emisiunilor în calitate de prezentatori, moderatori, actori etc., în conformitate cu dispozițiile Legii nr.8/1996 privind dreptul de autor și drepturile conexe, fără a încheia contracte de muncă în baza dispozițiilor Codului Muncii, conform dispozițiilor art. 29 din Procedura Interna de soluționare a petițiilor și sesizărilor, publicată în M.O. nr. 348 din 06.mai 2008.

4.4.2. Petentei i s-a pus la dispoziție un contract de cesiune drepturi conexe, contract pe care nu l-a semnat în mod intenționat, pretinzând un Contract Individual de Muncă, deși cunoștea foarte bine de la producător și de la Șeful Secției Minorității modalitatea legală de colaborare cu SRTv. Este de notorietate faptul că SRTv nu poate organiza un concurs sau angaja personal pentru o astfel de activitate deoarece în anul 2013 a existat un proces de restructurare în urma căruia au fost concediați sute de salariați.

În sesizare petenta afirmă că dl. a auzit termenul folosit în studio a fost permanent de țigăn și nu de rom și dl. a auzit "*nu vor să învețe....este în ADN –ul lor*", aceste informații fiind neprobate și neavând nicio legătură cu reclamata.

4.4.3. Aceste depoziții a unor "martori" care reprezintă de fapt, afirmațiile verbale ale altor terțe persoane prezente sau nu la procesul de filmare a emisiunii și neindividualizate nu au caracter probator deoarece nu se poate stabili subiectul care a săvârșit faptele discriminatorii. Există posibilitatea ca acele persoane să aibă calitatea de colaboratori în raport cu SRTv, ca și petenta.

Principiul de drept *audiatur et altera pars* ar fi încălcat în acest caz, odată ce nu există o nominalizare a persoanelor pe care își sprijină probarea petiției petenta.

Conform susținerilor părții interesate "*Această apologie depreciativă la adresa unei întregi etnii de romi*" nu poate fi imputată reclamatei pentru considerentele menționate mai sus, ele constituind doar afirmațiile unor martori, fără a se indica numele persoanei/lor, fără nici o probă în acest caz.

Mai mult, nu se regăsește legătura de cauzalitate între afirmațiile făcute "de unele persoane din cabina de producție, studio și platoul de filmare" și calitatea stabilită de lege a Societății Române de Televiziune.

4.4.5. Petenta nu a lucrat cu contract de muncă la SRTv, așa cum susține în cuprinsul petiției. Mai mult, în unele dintre articolele de presă în care petenta a făcut declarații, în care a afirmat: "*aș fi lucrat și gratis dacă aș fi fost lăsată să fac ce vreau*". Din conținutul acestei afirmații lansate în presă ca și atitudine a petentei de a nu semna contractul de cesiune drepturi conexe pus la dispoziție de SRTv, reiese foarte clar motivul pentru care aceasta a înțeles să-și exercite "dreptul în mod abuziv" de a nu semna acel înscris, sub pretextul că va

duce contractul unui avocat pentru a-l studia și ulterior nu s-a mai prezentat la întâlnirea stabilită cu reprezentanții SRTv. Echipa SRTv cu bună credință a înregistrat pe suport video cele 5 ediții cu petenta în calitate de prezentatoare, manifestând aceeași atitudine de încredere totală pe care a manifestat-o și în timpul trainingului pe care petenta l-a făcut gratuit prin bunăvoința domnului

4.4.6. Pe fond, solicită respingerea înregistrărilor ca material probatoriu, deoarece petenta a provocat producătoarea SRTv. Petenta s-a dovedit a fi pregătită să facă o înregistrare cu telefonul mobil, astfel urmărind, coroborat cu nesemnarea contractului de cesiune drepturi conexe, provocarea premeditată a unui scandal în mass media pentru a câștiga capital de imagine pe seama SRTv.

În sprijinul petentei se regăsește un memoriu formulat de către Centrul de acțiune pentru Egalitate și Drepturile Omului și Centrul Euroregional pentru.... Publice, în care se regăsesc definiții ale cuvântului munca și folosirea cuvântului ofensator “țigan” se către SRTv. În același memoriu se vorbește despre conceptul „muncitor”, subiecte care nu au nici o relevanță în speța.

4.4.6. Pronunțarea cuvântului „țigancă” la locul de muncă de către salariați M N sau dl. SC nu s-a făcut așa cum reiese din sesizare.

Reclamata depune în anexă declarația **domnului**, declarația dată de către petentă pentru Mediafax din data de 08.03.2015, în ziarul Gândul Critic Atac și interviul din Beau Monde din data de 13 august.

Declarația domnului T M

„Pe data de 11 februarie 2015, la cererea șefului meu ierarhic,, coordonator Alte Minorități am chemat-o la birou pe doamna, colaboratoare la emisiunea Fără etichetă, pentru a întocmi contractul de cesiune drepturi autor. Am completat datele cerute în formular (Carte identitate, serie, număr, adresă domiciliu) dar ajunși la rubrica onorariu, doamna și-a schimbat brusc atitudinea, refuzând să semneze contractul. Dumneaei a declarat că “ea nu face imaginii televiziunii pentru suma propusă” (în cuantum de 750 lei) și a părăsit încăperea. Menționez că în biroul în care a avut loc această discuție, erau prezenți și alți jurnaliști ai Secției:

....., prezentator conviețuiri (cu semnatura)

....., producător conviețuiri (cu semnatura)

....., jurnalist Fără Etichetă (cu semnatura)”

4.5. Susținerile domnului, coordonator al Secției Alte Minorități

4.5.1. Reclamatul arată că susținerile petentei sunt neîntemeiate și tendențioase, reprezentând nemulțumiri de ordin personal.

Acuzațiile de discriminare sau rasism sunt neadevărate, cu atât mai mult la nivel instituțional. Producătorul emisiunii “Fără etichetă”, doamna, jurnalist cu experiență îndelungată în realizarea emisiunilor destinate minorității române, a respectat fișa postului, conform căreia trebuie să coordoneze producția din punct de vedere editorial și artistic. Indicațiile pe care le-a trasat înainte și în timpul derulării acestui proces întregii echipe se constituie în îndatoriri și obligații ce decurg din statutul postului de realizator/producător, unul care este încadrat conform fișei de post în formula “personal de specialitate”.

Între petentă și Televiziunea Română nu a existat conflict instituțional.

4.5.2. Precizează că petenta nu a fost angajată la SRTv și nici nu i s-a propus acest lucru, așa cum afirmă. Formula prin care a agreeat colaborarea a fost de a colabora nu de a o angaja, așa cum susține aceasta. De altfel, funcția de coordonator cu atribuții de producător

executiv nu îi conferă prerogative în acest sens. Încă de la prima întâlnire cu petenta a avansat propunerea de colaborare în scopul realizării unei emisiuni echilibrate și performanțe, cu adresabilitate minorității, dar și majorității, plecând de la premisa de bună credință că minoritatea romă trebuie să aibă o emisiune prezentată de un membru al etniei, vorbitor de limbă romani. Petenta nu a fost angajată să realizeze, după cum afirmă, ci a fost invitată să colaboreze, în spiritul bunelor relații dintre echipa redacțională pe care o coordonează și majoritatea organizațiilor și reprezentanților minorității romă la TVR, de-a lungul a 25 de ani.

4.5.3. În urma perioadei de pregătire, a fost înregistrată o emisiune de probă, adusă la standarde de difuzare doar după eforturi suplimentare din partea echipei de producție (filmări și ture de montaj suplimentare). La începutul lunii februarie a considerat că poate demara colaborarea în baza unui contract în conformitate cu Legea dreptului de autor și a drepturilor conexe și în limita bugetului alocat Secției Alte Minorități. Petenta a refuzat în prezența mai multor angajați semnarea contractului, nemulțumită de cuantumul onorariului. A continuat să se prezinte la înregistrarea emisiunilor stabilite de realizator și producătorul executiv fără să aducă reclamatului la cunoștință nemulțumirile. În perioada respectivă, pregătirea și producția emisiunii au fost exclusiv în sarcina producătorului, reclamatul fiind angrenat în activitatea de management.

4.5.4. Petenta pe parcursul procesului de producție, a refuzat să se conformeze concepției editoriale a realizatoarei și producătoarei emisiunii „Fără etichetă” generând situații conflictuale, care pot fi probate. În vederea clarificării tuturor neînțelegerilor și pentru încheierea contractului a cerut o ședință de redacție cu participarea petentei și a producătoarei M N. Petenta a refuzat din nou semnarea contractului, invocând intenția de a consulta un avocat și solicitând schimbarea producătorului emisiunii. A încercat să concilieze situația și a stabilit o nouă întrevvedere pentru data de 05.03.2015, cu participarea ambelor doamne, la care petenta nu s-a mai prezentat. Din acel moment producția și difuzarea emisiunii la care a colaborat cu petenta a fost întreruptă.

4.5.5. Modalitatea de încheiere a contractului este cea curentă și încheierea în scris a contractelor convenite anterior de părți se realizează, în general în media, după începerea producției, ceea ce este în perfectă concordanță cu dispozițiile art. 42, teza finală. În acest caz, a existat o înțelegere evidentă între cele două părți, demonstrată atât de prezența la înregistrări, cât și de afirmația petentei din articolul publicat pe platforma online Critic Atac în data de 08 martie 2015, în care a susținut: *“aș fi lucrat și gratis dacă aș fi fost lăsată să fac ce vreau”*.

4.5.6. În urma publicării acelor acuzații, pe data de 09 martie a sesizat personal Comisia de Etică și Arbitraj a SRTv pentru clarificarea situației în care se aducea atingere Televiziunii Române.

În concluzie, reclamatul consideră că nu s-au adus în niciun fel atingere drepturilor petentei și nici etniei romă din care face parte, iar legislația în vigoare a fost respectată.

4.6. Susținerile doamnei N M, producător al emisiunii „Fără etichetă”

4.6.1. Prin adresa nr. 5105 din 28.07.2015, reclamata arată faptul că a discutat cu domnul S C despre o emisiune cu și despre minoritatea romă din țară, punând un accent mult mai mare pe actualitate, pe evenimente sau aspecte din viața comunității romă. Emisiunea „Fără etichetă” viza tocmai ideea renunțării la prejudecăți, la stereotipuri și privirea cu obiectivitate a unei comunități etnice din România. Au încercat să găsească un moderator

care să corespundă unui profil considerat „*demn de un asemenea angajament*”, o persoană care să aibă atitudinea și discursul ce ar fi putut susține cauza și direcția emisiunii. Petenta, actriță și militantă romă, o persoană cunoscută echipei redacționale, deoarece a fost prezentă în cadrul emisiunii de romi, din acel moment și anume „*Opre Roma*”, a fost invitată la redacție unde i s-a adus la cunoștință intenția, discutând despre o posibilă colaborare, în perioada următoare. I s-au prezentat atât proiectul și așteptările de la noul moderator, au convenit toți trei să facă o probă de studio, să vadă dacă moderatorul corespunde intenției proiectului. A discutat cu petenta înainte de înregistrarea în studio, ce a avut loc în data de 07 ianuarie, atât despre invitatul care urma să-l aibă cât și despre întrebările ce urmau să îi fie adresate, astfel încât discuția să se plieze pe planul editorial. După proba de studio au discutat pe înregistrare ce rezultate a obținut, ce este de îmbunătățit, ce trebuie adăugat astfel să obțină rezultatul dorit.

4.6.2. Petentei i-a fost prezentată intenția emisiunii și echipa redacțională cu care va colabora. Postura petentei urma să fie de moderator al emisiunii, nu de activist sau militant pentru minoritatea romă.

De la prima înregistrare au avut loc discuții repetate despre neînșușirea observațiilor, nerespectarea indicațiilor venite în mod repetat, atât din partea reclamatei în calitate de producător cât și din partea membrilor din echipa redacțională și a coordonatorului editorial:

- adresarea unor întrebări din propria inițiativă, formulate neclar sau interpretabil, sau chiar cu dezacorduri gramaticale;

- exprimări neadecvate pentru un moderator, care uneori au presupus eliminarea la montaj atât a acestora cât și a răspunsului invitatului;

- prezentarea neadecvată a invitatului, atribuindu-i calități cu care acesta nu s-a identificat, astfel încât de cel puțin două ori aceștia au rectificat în timpul filmării prezentarea făcută de către moderator;

- inducerea discuției în altă direcție decât cea stabilită;

- lipsa spontaneității și a intervențiilor prompte, chiar și atunci când i s-a comunicat în cască de către reclamată ca și producător;

- ignorarea indicațiilor venite din partea reclamatei în timpul filmărilor etc.

4.6.3. Reclamata arată că acuzațiile aduse la adresa acesteia se bazează numai pe simple alegații și interpretări proprii ale situației de fapt și prevederilor legale totul rezumându-se pe unele reglementări din Constituție, Codul Muncii, Dreptul comunitar precum și la Practica judiciară care nu au legătură cu sesizarea de față.

Un aspect foarte important susține reclamata este și acela că afirmațiile martorilor nu au putut și susține că a folosit termenul de țigan și că a jignit etnia romă.

V. Motivele de fapt și de drept

5.1. În fapt, Colegiul reține că fapta de discriminare constă în afirmațiile publice făcute la adresa persoanelor de etnie romă. În ceea ce privește neîncheierea unui contract de muncă și neremunerarea pentru munca prestată, Colegiul urmează a respinge excepția invocată din oficiu, pe fond, Colegiul reține faptul că nu există un raport de cauzalitate între criteriu și fapta. Petentei i s-a propus contract pe care aceasta l-a refuzat, existând neînțelegeri cu privire la termenul contractual.

De asemenea, Colegiul urmează a respinge excepția lipsei calității procesuale pasive și a lipsei de obiect invocată de către Societatea Română de Televiziune.

5.2. Colegiul trebuie să analizeze afirmațiile doamnei, respectiv din perspectiva echilibrului dintre principiul libertății de exprimare și dreptul la respectarea demnității persoanei și a nediscriminării (art. 2 alin. (1), art. 15 și art. 2 alin. (8) din O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată).

5.3. Potrivit art. 2 alin. (1) din O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, prin discriminare se înțelege orice deosebire, excludere, restricție sau preferință pe baza unui criteriu, care are ca scop sau efect restrângerea, înlăturarea recunoașterii, folosinței sau exercitării, în condiții de egalitate a drepturilor omului și a libertăților fundamentale sau a drepturilor recunoscute de lege.

Articolul 15 din același act normativ instituie următoarele: *„constituie contravenție, conform prezentei ordonanțe, dacă fapta nu intră sub incidența legii penale, **orice comportament manifestat în public, având caracter de propagandă naționalist-șovină, de instigare la ură rasială sau națională, ori acel comportament care are ca scop sau vizează atingerea demnității sau crearea unei atmosfere intimidante, ostile, degradante, umilitoare sau ofensatoare, îndreptat împotriva unei persoane, unui grup de persoane sau unei comunități și legat de apartenența acesteia/acestui la o rasă, naționalitate, etnie, religie, categorie socială sau categorie defavorizată, ori de convingerile, sexul sau orientarea sexuală a acestuia/acesteia**”.*

5.4. În contextul **dreptului de a nu fi spus discriminării**, corelativ unui tratament injust, **ostil, umilitor sau degradant**, trebuie reținut elementul de apreciere al criteriului de la care un comportament reprobabil ar putea fi calificat ca ostil, injust până la tratament degradant, astfel cum au statuat instanțele de contencios european, fosta Comisie pentru Drepturile Omului și Curtea Europeană a Drepturilor Omului. Acest element de apreciere este unul variabil, în funcție de circumstanțele cauzei și de efectele aplicării lui.

5.5. Pentru a decide dacă un anumit tratament este sau nu degradant în sensul art. 3 al Convenției, Curtea examinează dacă scopul aplicării lui este acela de a umili sau înjosi victima și dacă, prin efectele produse, a fost adusă o atingere personalității acesteia, într-o manieră incompatibilă cu art. 3 (a se vedea, în acest sens, Raninen împotriva Finlandei, Decizia din 16 decembrie 1997, Reports 1997-VIII, pag. 2.821-22, paragraful 55). Cu toate acestea, absența unui asemenea scop nu ar putea exclude într-o manieră definitivă constatarea unei încălcări a art. 3 (a se vedea, în acest sens, Peers împotriva Greciei, Cererea nr. 28.524/95, paragraful 74, CEDO 2001-III).

De asemenea, potrivit **art 30 alin 1 și 2 din Constituția României** *„Libertatea de exprimare a gândurilor, a opiniilor sau a credințelor și libertatea creațiilor de orice fel, prin viu grai, prin scris, prin imagini, prin sunete sau prin alte mijloace de comunicare în public, sunt inviolabile. Cenzura de orice fel este interzisă.”*

Cu toate acestea dreptul la liberă exprimare nu este un drept absolut, iar legiuitorul a instituit în textul constituțional limitele exercitării dreptului la liberă exprimare, astfel, potrivit **art. 30, alin. 6 și 7 din Constituția României** *”Libertatea de exprimare nu poate prejudicia demnitatea, onoarea, viața particulară a persoanei și nici dreptul la propria imagine.*

Sunt interzise de lege defăimarea țării și a națiunii, îndemnul la război de agresiune, la ură națională, rasială, de clasă sau religioasă, incitarea la discriminare, la separatism teritorial sau la violență publică, precum și manifestările obscene, contrare bunelor moravuri.”

În aceste condiții, exercitarea libertății de exprimare comportă și obligații, și poate fi supusă unor condiții, restricții ori sancțiuni, numai în măsura în care acestea sunt prevăzute expres de lege și sunt necesare într-o societate democratică, pentru protecția demnității, reputației sau drepturilor altora.

5.6. În consecință, raportat la persoanele reclamate, respectiv din probatoriul depus la dosar, aspectele sesizate nu constituie fapte de discriminare potrivit O.G. nr.

137/2000, republicată, (întrebările în care s-a folosit termenul de țigan și nu rom erau puse pentru a se combate stereotipurile).

5.7. Raportat la speță, Colegiul director reține că Societatea Română de Televiziune prin reprezentant era obligată să ia măsuri în vederea prevenirii unor astfel de discuții în cadrul unei instituții publice. Afirmările la adresa persoanelor de etnie romă într-un studio de televiziune, încalcă demnitatea umană și principiul egalității și respectării drepturilor omului. Din documentele aflate la dosarul cauzei nu reiese cu exactitate cine a făcut respectivele afirmații, cu atât mai mult așa cum reiese și din declarația domnului care a declarat: *“Trebuie sa menționez faptul ca am auzit de nenumărate ori persoane în studio folosind termenul “țigan” cu referire la persoanele de etnie romă, iar modul de exprimare acestor persoane fata de subiectul emisiunii era unul cras si depreciativ, afirmandu-se chiar ca “oricum nu-i pasa nimănui” si ca “cine se uita nu înțelege chiar daca ar vrea”.* Mai mult, Societatea Română de Televiziune, la auzul discuțiilor create și urmare declarațiilor date de petentă în presă, avea obligația să verifice și să stabilească dacă acele afirmații au existat și dacă da, care au fost persoanele care au făcut acele afirmații și sancționarea lor.

Sub acest aspect, calitatea Societății Române de Televiziune de instituție publică care se ocupă cu “transmiterea de informații” este importantă în aprecierea faptei supuse analizei.

Astfel, Colegiul va analiza dacă în fapt îndeplinește condițiile prevăzute la art. 15 din O.G. 137/2000, respectiv:

- constituie un comportament manifestat în public;
- comportamentul are caracter de instigare sau/și vizează atingerea demnității ori/și crearea unei atmosfere de intimidare, ostilă degradantă ofensatoare îndreptată împotriva persoanelor de etnie romă

5.8. În acest sens, Colegiul director reține că este mai mult decât evident “spațiul public”, având în vedere faptul că afirmațiile ar fi fost făcute într-un studio în cadrul filmărilor emisiunii *“Fără etichetă”*, unde petenta a avut calitatea de prezentator.

5.9. Măsura constatării și sancționării unui astfel de comportament **este necesară într-o societate democratică** în care demnitatea umană este garantată. Demnitatea umană este un element important în respectul de sine al oricărui cetățean.

5.10. Colegiul director reține că petenta a înregistrat șase emisiuni *“Fără etichetă”* pentru care nu a fost remunerată și nu i s-a încheiat un contract de muncă pe motiv că este de etnie romă. Coordonatorul cu atribuții de Producător Executiv Secția Alte Minorități, domnul Cătălin Sava a susținut faptul că petenta nu a fost angajată și nu i s-a propus acest lucru. Formula agreată a fost aceea de a colabora nu de a o angaja, funcția de coordonator nepermițându-i acest lucru.

Moderatorul TV susține că tocmai de un astfel de moderator a avut nevoie deoarece se face vorbire despre păotentialul persoanelor de etnie romă și nicidecum nu a avut intenția să fie pusă într-o situație umilitoare/ofensatoare. Astfel, este de opinie că tratamentul invocat de petentă nu există, cu toate acestea Consiliul este de părere că Instituția , respective TVR nu ar trebui să permită un tratament care să poată fi considerat discriminatoriu.

5.11. În temeiul celor mai sus, Colegiul director constată că s-au îndeplinit condițiile prevederilor art. 2 alin. (1) coroborat cu art. 15 din O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare. Aspectele sesizate, respectiv, afirmațiile din cabina de producție intră sub incidența prevederilor art. 2 alin.1 și art. 15 din O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată, dispune sancționarea Societății Române de Televiziune cu avertisment contravențional potrivit art. 26 din O.G. nr. 137/2000 coroborat cu art. 7 alin. 3 din O.G. nr.2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor, cu modificările și completările ulterioare.

Față de cele de mai sus, în temeiul art. 20. alin.(2), din O.G.137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, cu modificările și completările ulterioare, **cu unanimitate**,

COLEGIUL DIRECTOR HOTĂRĂȘTE:

1. Respinge excepția necompetenței materiale invocată din oficiu în ceea ce privește neîncheierea unui contract de muncă și neremunerarea pentru munca prestată;

2. Respinge excepția lipsei calității procesuale pasive și a lipsei de obiect invocată de către Societatea Română de Televiziune;

3. Pe fond, raportat la neîncheierea unui contract de muncă și neremunerarea pentru munca prestată nu există un raport de cauzalitate între criteriu și faptă;

4. Aspectele sesizate în raport de părțile reclamate, în ceea ce privește afirmația de țigăn și nu de rom nu constituie fapte de discriminare potrivit O.G. nr. 137/2000, republicată, (întrebările în care s-a folosit termenul de țigăn și nu rom erau puse pentru a se combate stereotipurile);

5. Aspectele sesizate, respectiv, afirmațiile din cabina de producție intră sub incidența prevederilor art. 2 alin.1 și art. 15 din O.G. nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, republicată;

6. Sancționarea Societății Române de Televiziune cu avertisment contravențional potrivit art. 26 din O.G. nr. 137/2000 coroborat cu art. 7 alin. 3 din O.G. nr.2/2001 privind regimul juridic al contravențiilor, cu modificările și completările ulterioare (**cu 5 voturi pentru și 4 vot împotriva**) ale membrilor Colegiului director prezenți la ședință, opinie separată I.H.);

6. Recomandă Societății Române de Televiziune să manifeste exigență în raport cu modul în care se exercită dreptul la libertatea de exprimare din prisma reputației sau a drepturilor altora, pentru a asigura respectarea demnității personale și a principiului nediscriminării, garantate în România prin Constituție și O.G. nr. 137/2000;

7. O copie a hotărârii se va transmite părților.

VI. Modalitatea de plată a amenzii

Nu este cazul

VII. Calea de atac și termenul în care se poate exercita

Prezenta hotărâre poate fi atacată la instanța de contencios administrativ, potrivit **O.G. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare, republicată și Legii nr. 554/2004 a contenciosului administrativ.**

Membrii Colegiului Director prezenți la ședință

ASZTALOS CSABA FERENC – membru

BERTZI THEODORA – membru

DINCĂ ILIE – membru

GHEORGHIU LUMINIȚA – membru

HALLER ISTVÁN – membru

JURA CRISTIAN – membru

LAZĂR MARIA – membru

MANOLE FLORIN – membru

POPA CLAUDIA SORINA – membru

Data redactării: 04.02.2016

Motivul de fapt și de drept redactate P.C.S.Tehnoredactat V.F.

Notă: prezenta Hotărâre emisă potrivit prevederilor legii și care nu este atacată în termenul legal de 15 zile, potrivit **OG 137/2000 privind prevenirea și sancționarea faptelor de discriminare și Legii 554/2004 a contenciosului administrativ**, constituie de drept titlu executoriu.

Opinie separată exprimată de Haller István privind aplicarea sancțiunii

1. **Ordonanța nr. 137/2000**, republicată, la art. 26 alin. 1, prevede sancționarea faptelor de discriminare cu amendă contravențională, fără să specifice posibilitatea aplicării sancțiunii

de avertisment, ceea ce arată că legiuitorul a considerat că aceste fapte, prin gravitatea lor, trebuie sancționate ca atare.

2. Prin **O.U.G. nr. 19/2013** amenziile contravenționale au devenit mai mari, în motivare arătându-se că a fost nevoie de modificarea de urgență a **O.G. nr. 137/2000** „având în vedere:

- depășirea datei-limită pentru transpunerea corectă și completă în legislația națională din România a Directivei 2000/43/CE a Consiliului din 29 iunie 2000 de punere în aplicare a principiului egalității de tratament între persoane, fără deosebire de rasă sau origine etnică, și a Directivei 2000/78/CE a Consiliului din 27 noiembrie 2000 de creare a unui cadru general în favoarea egalității de tratament în ceea ce privește încadrarea în muncă și ocuparea forței de muncă;

- scrisoarea Comisiei Europene de punere în întârziere a autorităților române [nr. C (2012) 3996 final], emisă la 22 iunie 2012 în Cauza 2012/2099, pentru neîndeplinirea obligației de stat membru al Uniunii Europene de transpunere corectă și completă a Directivei 2000/43/CE;

- scrisoarea de răspuns nr. 3.092/LO din 22.08.2012, prin care România s-a angajat să soluționeze aspectele sesizate de Comisia Europeană »până la jumătatea anului 2013«;

- faptul că prin promulgarea la data de 21 martie 2013 a Legii nr. 61/2013 pentru modificarea Ordonanței Guvernului nr. 137/2000 privind prevenirea și sancționarea tuturor formelor de discriminare, proces legislativ inițiat în anul 2010, a fost asigurată transpunerea corectă a Directivei 2000/43/CE doar în ceea ce privește sarcina probei;

- faptul că parcurgerea unui proces legislativ pentru transpunerea corectă a celorlalte aspecte semnalate de către Comisia Europeană ar însemna o perioadă mare de timp, ceea ce ar duce la depășirea termenului asumat de către autoritățile române în fața Comisiei Europene;

- faptul că orice întârziere a autorităților române în transpunerea Directivei 2000/43/CE poate conduce la posibilitatea elaborării din partea Comisiei Europene a avizului motivat ce poate declanșa faza contencioasă prin sesizarea Curții de Justiție a Uniunii Europene cu o acțiune în constatarea neîndeplinirii obligațiilor de stat membru;

- riscul angajării răspunderii României pentru încălcarea obligațiilor de a transpune Directiva 2000/43/CE și Directiva 2000/78/CE, ce poate avea ca rezultate plata unei sume forfetare, precum și a unor penalități cu titlu cominatoriu.”

3. **Ordonanța nr. 2/2001**, actualizată, la art. 7 alin. 3 prevede că avertismentul poate fi aplicat și în cazul în care o astfel de sancțiune nu este expres prevăzută de lege (alin. 3), arătând că „avertismentul se aplică în cazul în care fapta este de gravitate redusă”.

4. Discriminarea etnică trebuie să fie considerată ca fiind o faptă extrem de gravă. Curtea Europeană a Drepturilor Omului, prin soluțiile pronunțate (ex. **Moldovan și alții împotriva României nr. 2** din 12.07.2005) arată că acest tip de discriminare este atât de grav, încât reprezintă tratament degradant în sensul art. 3 al **Convenției europene a drepturilor omului**.

5. Directivele Uniunii Europene în domeniu (ex. **Directiva Consiliului 2000/43/CE**, prin art. 15) și jurisprudența Curții Europene de Justiție solicită statelor membre Uniunii Europene aplicarea de sancțiuni efective, proporționale și descurajante. Neaplicarea unei amenzi contravenționale nu se poate considera a fi o sancțiune efectivă și descurajantă. Proporționalitatea se poate asigura prin acordarea graduală a amenzii, în funcție de gravitatea faptei, între limitele stabilite de lege.

6. Prin aplicarea sancțiunii de avertisment de către CNCD România riscă sancțiuni pentru neimplementarea directivelor Uniunii Europene în domeniul combaterii discriminării.

7. Mai mult, Curtea Europeană de Justiție (în continuare CJUE) a constatat în **Cauza C81/12**, soluționată la 25.04.2013 (având ca părți Asociația ACCEPT și Consiliul Național pentru Combaterea Discriminării), că amenda contravențională trebuie aplicată chiar dacă între timp a intervenit prescripția: *„articolul 17 din Directiva 2000/78 trebuie interpretat în sensul că se opune unei reglementări naționale în temeiul căreia, în cazul constatării unei discriminări pe motive de orientare sexuală, în sensul acestei directive, nu este posibil să se aplice decât un avertisment, precum cel în discuție în litigiul principal, atunci când o asemenea constatare intervine după expirarea unui termen de prescripție de șase luni de la data săvârșirii faptei dacă, în temeiul aceleiași reglementări, o asemenea discriminare nu este sancționată în condiții de fond și de procedură care conferă sancțiunii un caracter efectiv, proporțional și disuasiv”*. Rezultă că prevederile mai indulgente ale **Ordonanței de guvern nr. 2/12 iulie 2001 privind regimul juridic al contravențiilor** nu pot fi aplicate. Trebuie reținut că *„răspunsul Curții de Justiție nu ia forma unui simplu aviz, ci a unei hotărâri sau a unei ordonanțe motivate. Instanța națională destinatară este ținută de interpretarea dată atunci când soluționează litigiul aflat pe rolul său. Hotărârea Curții de Justiție este în aceeași măsură obligatorie pentru celelalte instanțe naționale sesizate cu o problemă identică.”* (prezentarea CJUE, http://curia.europa.eu/jcms/jcms/Jo2_7024/). CNCD, în calitate de autoritate administrativ-jurisdicțională are obligația de a lua decizii conforme cu jurisprudența CJUE.

8. În concluzie, consider că fapta de discriminare trebuie sancționată cu amendă contravențională.

Op. sep. redactată de Haller István

Verificat SCSRP